Obrada teksta

Katedra za informatiku, Fakultet tehničkih nauka, Univerzitet u Novom Sadu

2022.

String

- string je niz karaktera
- primeri stringova:
  - Python program
  - HTML dokument
  - DNK sekvenca
  - digitalna slika
- alfabet Σ je skup mogućih karaktera za familiju stringova
- primeri alfabeta:
  - ASCII
  - Unicode
  - $\{0, 1\}$
  - $\{A, C, G, T\}$

String

- neka je P string dužine m
  - podstring $P[i..j]$ od P je podsekvenca od P koja sadrži karaktere sa rangom između i i j
  - prefiks od P je podstring tipa $P[0..i]$
  - sufiks od P je podstring tipa $P[i..m-1]$
- za date stringove T (tekst) i P (šablon, *pattern*) *pattern matching* problem je pronalaženje podstringa od T koji je jednak P
- primene:
  - editori teksta
  - mašine za pretragu (*search engines*)
  - bioinformatika

Nalaženje podstringa grubom silom

- nalaženje grubom silom (*brute force*) poredi šablon P sa tekstom T za svaki mogući položaj P u odnosu na T sve dok se
  - ne pronađe poklapanje
  - ne testiraju sve pozicije
- gruba sila radi u $O(nm)$ vremenu
- primer najgoreg slučaja:
  - $T = aaa \ldots ah$
  - $P = aaah$
  - može da se pojavi u slikama i DNK sekvencama
  - retko u tekstovima

Nalaženje podstringa grubom silom

BruteForceMatch(T, P)

Input: tekst T dužine n i šablon P dužine m

Output: indeks početka podstringa u T jednakog P ili -1 ako nije pronađen

```
for i ← 0 to n − m do
    j ← 0                                          {testiramo položaj i}
    while j < m ∧ T[i + j] = P[j] do
        j ← j + 1
        if j = m then
            return i                               {poklapanje na i}
        else
            break
return -1                                          {nije pronađen}
```

Gruba sila u Pythonu

```
def find_brute_force(T, P):
  """Funkcija vraća najmanji indeks teksta T
  od kojeg počinje podstring P (u suprotnom -1)."""
  n, m = len(T), len(P)  # odredi dužine oba stringa
  for i in range(n-m+1): # pokušaj za svaki potencijalni početni indeks u T
    k = 0                # indeks u šablonu P
    while k < m and T[i + k] == P[k]: # k-ti karakter P se podudara
      k += 1
    if k == m:           # ako smo došli do kraja šablona,
      return i           # podstring T[i:i+m] odgovara P
  return -1              # nije pronađeno nijedno poklapanje počevši od i
```

Boyer-Moore

- Boyer-Moore algoritam se zasniva na dva principa:
  - ogledalo: poredi P sa podsekvencom u T idući unazad
  - skok: ako se razlika otkrije u $T[i] = c$

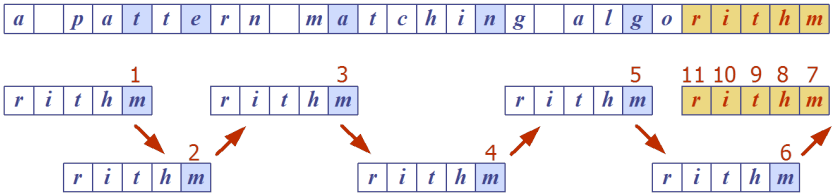

Boyer-Moore: funkcija poslednjeg pojavljivanja

- Boyer-Moore algoritam formira last occurence funkciju L koja mapira alfabet Σ na cele brojeve gde je $L(c)$ definisano kao
  - najveći indeks i takav da $P[i] = c$
  - -1 ako takvog indeksa nema
- primer: $\Sigma = \{a, b, c, d\} \quad P = abacab$

c	a	b	c	d
$L(c)$	4	5	3	-1

- može se predstaviti kao niz indeksiran numeričkim kodovima karaktera
- može se izračunati za $O(m + s)$ vreme gde je m dužina P a s je veličina Σ

Boyer-Moore

- bad character shift: preskoči sigurno neuspešna poređenja
- 0: ako P ne sadrži c: pomeri P tako da se poklope $P[0]$ i $T[i+1]$
- 1: ako P sadrži c i poslednja pojava c je levo od pozicije i: pomeri P tako da se $T[i]$ poklopi sa poslednjom pojavom c u P
- 2: ako P sadrži c i poslednja pojava c je desno od pozicije i: pomeri P za jedno mesto

Boyer-Moore skok, slučaj 0

- slučaj 0 – ako P ne sadrži c:
- pomeri P tako da se poklope $P[0]$ i $T[i+1]$

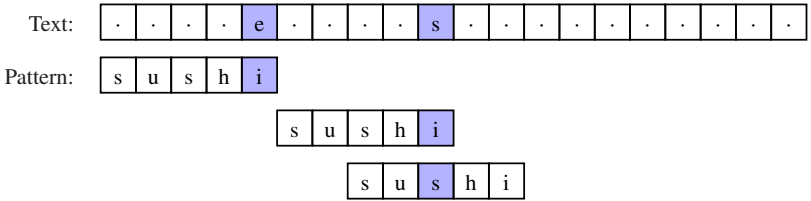

Boyer-Moore skok, slučaj 1

- slučaj 1 – ako P sadrži c i poslednja pojava c je levo od pozicije i:
- pomeri P tako da se $T[i]$ poklopi sa poslednjom pojavom c u P

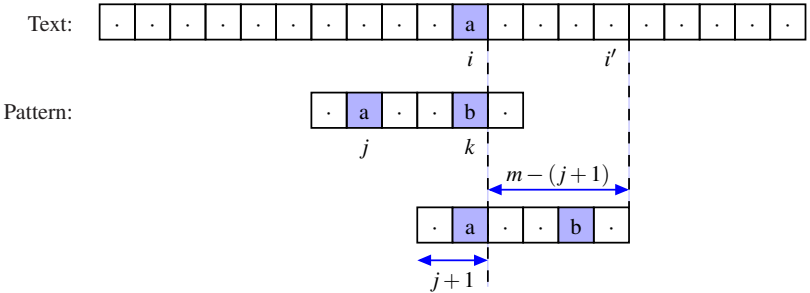

Boyer-Moore skok, slučaj 2

- slučaj 2 – ako P sadrži c i poslednja pojava c je desno od pozicije i:
- rešenje A: pomeri P za jedno mesto
- rešenje B: pomeri P tako da se $T[i]$ poklopi sa sledećom pojavom c u P – last occurence funkcija više nije dovoljna!

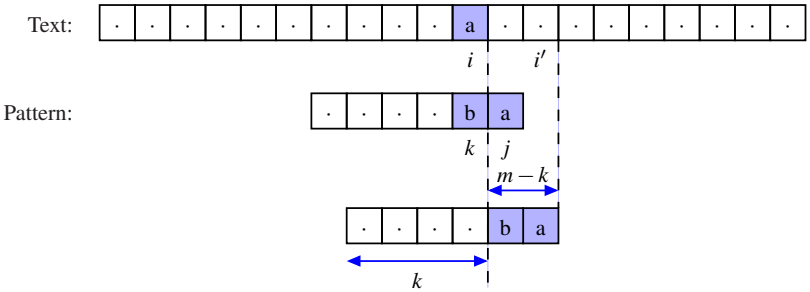

Boyer-Moore algoritam

BoyerMooreMatch(T, P, Σ)

$L \leftarrow$ lastOccurence(P, Σ)
$i \leftarrow m-1$ {indeks u T}
$j \leftarrow m-1$ {indeks u P}
repeat
  if $T[i] = P[j]$ **then**
    if $j = 0$ **then**
      return i {poklapanje na i}
    else
      $i \leftarrow i-1$
      $j \leftarrow j-1$
  else
    $l \leftarrow L[T[i]]$ {indeks poslednjeg pojavljivanja}
    $i \leftarrow i + m - min(j, 1+l)$ {dva slučaja za skok}
    $j \leftarrow m-1$
until $i > n-1$
return -1 {nije pronađen}

Boyer-Moore

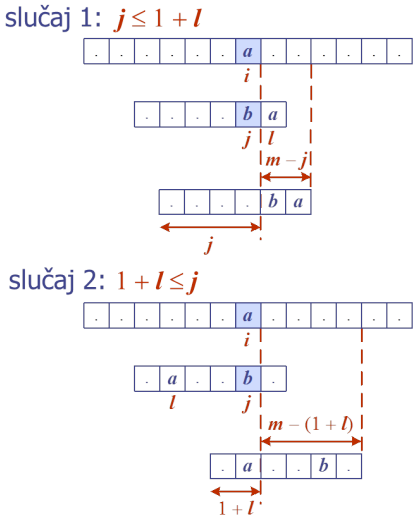

Boyer-Moore: primer

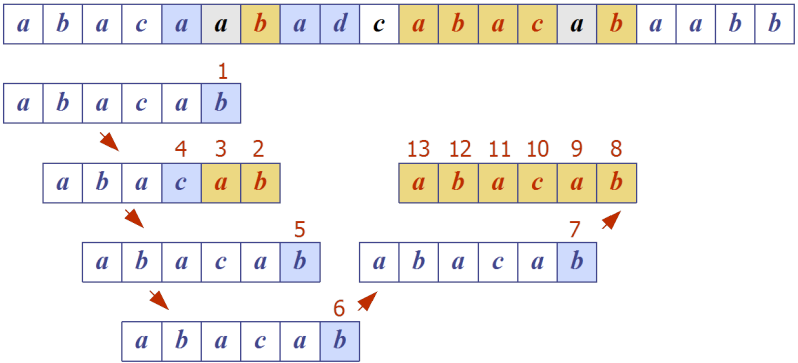

Boyer-Moore u Pythonu

```
def find_boyer_moore(T, P):
  """Funkcija vraća najmanji indeks teksta T
    od kojeg počinje podstring P (u suprotnom -1)."""
  n, m = len(T), len(P)                    #odredi dužine oba stringa
  if m == 0:
    return 0                               # trivijalni slučaj za prazan string
  last = {}                                # napravi 'last' rečnik
  for k in range(m):
    last[ P[k] ] = k                       # poslednja pojava karaktera pregaziće prethodnu vrednost
  # poravnaj kraj šablona i tekst na indeksu m-1
  i = m-1                                  # indeks teksta T
  k = m-1                                  # indekst šablona P
  while i < n:
    if T[i] == P[k]:                       # ako se podudaraju karakteri
      if k == 0:
        return i                           # šablon počinje na i-tom indeksu teksta
      else:
        i -= 1                             # ispitaj prethodni karakter
        k -= 1                             # i teksta T i šablona P
    else:
      j = last.get(T[i], -1)               # last(T[i]) vraća -1 ako se ne nalazi u rečniku
      i += m - min(k, j + 1)               # dva slučaja za skok
      k = m - 1                            # restart na kraju šablona
  return -1                                # nije pronađeno nijedno poklapanje počevši od i
```

Boyer-Moore: analiza

- Boyer-Moore je $O(nm + s)$
- primer najgoreg slučaja:
  - $T = aaa \ldots a$
  - $P = baaa$
- najgori slučaj nije verovatan u tekstovima
- znatno brži od grube sile za tekstove na prirodnom jeziku

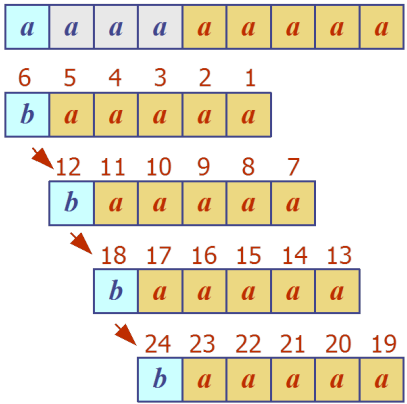

Boyer-Moore: analiza

- najgori slučaj za BM je $O(nm)$, isto kao i gruba sila
- za realne tekstove malo verovatan
- postoji i drugo pravilo za skok, good suffix shift, koje se zasniva na ideji koju koristi KMP algoritam (sledeći)

Knuth-Morris-Pratt

- Knuth-Morris-Pratt poredi tekst sa šablonom **sleva u desno** ali pomera šablon pametnije od grube sile
- kada se nađe razlika, koliko **najviše** možemo pomeriti šablon da izbegnemo suvišna poređenja?
- odgovor: najveći prefiks $P[0..j]$ koji je sufiks $P[1..j]$

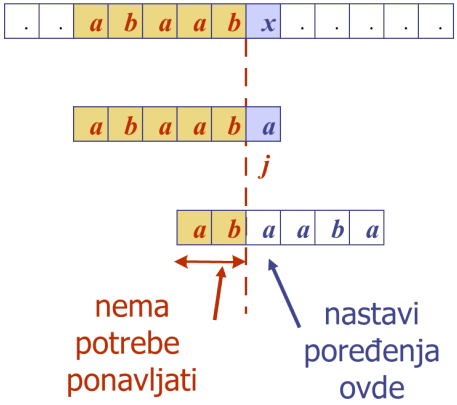

KMP: funkcija neuspeha

- KMP analizira šablon da pronađe njegove prefikse unutar samog šablona
- funkcija neuspeha $F(j)$ je veličina najvećeg prefiksa $P[0..j]$ takvog da je ujedno i sufiks $P[1..j]$
- ako nema poklapanja za $P[j] \neq T[i]$ pomeramo $j \leftarrow F(j-1)$

j	0	1	2	3	4	5
$P[j]$	a	b	a	a	b	a
$F(j)$	0	0	1	1	2	3

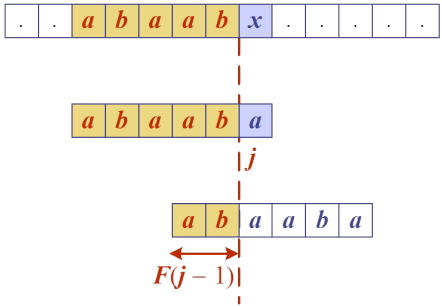

Knuth-Morris-Pratt algoritam

- funkcija neuspeha se može prikazati nizom koji se izračuna za $O(m)$
- u svakoj iteraciji petlje, ili
  - i se poveća za 1, ili
  - pomeraj $i - j$ se poveća za najmanje 1 (primeti da $F(j-1) < j$)
- $\Rightarrow$ nema više od $2n$ iteracija u petlji
- $\Rightarrow$ KMP je $O(m+n)$

```
KMPMatch(T, P)
F ← failureFunction(P)
i ← 0
j ← 0
while i < n do
    if T[i] = P[j] then
        if j = m − 1 then
            return i − j                    {poklapanje}
        else
            i ← i + 1
            j ← j + 1
    else
        if j > 0 then
            j ← F[j − 1]
        else
            i ← i + 1
return −1                                   {nije pronađen}
```

KMP: izračunavanje funkcije neuspeha

- funkcija neuspeha se može prikazati nizom koji se izračuna za $O(m)$
- slično kao i sam KMP algoritam
- u svakoj iteraciji petlje, ili
  - i se poveća za 1, ili
  - pomeraj $i - j$ se poveća za najmanje 1 (primeti da $F(j-1) < j$)
- $\Rightarrow$ nema više od $2n$ iteracija u petlji

failureFunction(P)
$F[0] \leftarrow 0$
$i \leftarrow 1$
$j \leftarrow 0$
while $i < m$ **do**
  if $P[i] = P[j]$ **then**
    $F[i] \leftarrow j + 1$ {poklapa se $j+1$ znakova}
    $i \leftarrow i + 1$
    $j \leftarrow j + 1$
  else if $j > 0$ **then**
    $j \leftarrow F[j-1]$ {koristi F da pomeriš P}
  else
    $F[i] \leftarrow 0$ {nema poklapanja}
    $i \leftarrow i + 1$

Knuth-Morris-Pratt: primer

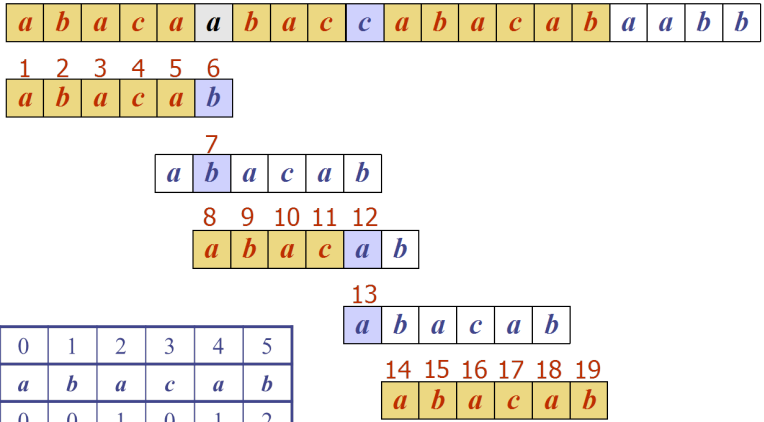

j	0	1	2	3	4	5
$P[j]$	a	b	a	c	a	b
$F(j)$	0	0	1	0	1	2

Knuth-Morris-Pratt u Pythonu 1

```
def find_kmp(T, P):
  """Funkcija vraća najmanji indeks teksta T
    od kojeg počinje podstring P (u suprotnom -1)."""
  n, m = len(T), len(P)        # odredi dužine oba stringa
  if m == 0:
    return 0                   # trivijalni slučaj za prazan string
  fail = compute_kmp_fail(P)   # oslanjamo se na pomoćnu funkciju za pravljenje tabele
  j = 0                        # početni indeks teksta T
  k = 0                        # početni indeks šablona P
  while j < n:
    if T[j] == P[k]:           # P[0:1+k] se poklapa do sada
      if k == m - 1:           # poklapanje je gotovo
        return j - m + 1
      j += 1                   # napreduj na sledeći karakter
      k += 1
    elif k > 0:
      k = fail[k-1]            # ponovo iskoristi sufiks P[0:k]
    else:
      j += 1
  return -1                    # nije pronađeno nijedno poklapanje počevši od i
```

Knuth-Morris-Pratt u Pythonu 2

```
def compute_kmp_fail(P):
  """Pomoćna funkcija koja raćuna i vraća KMP 'fail' listu."""
  m = len(P)
  fail = [0] * m      # na početku, pretpostavka je da nema poklapanja
  j = 1
  k = 0
  while j < m:        # izračunaj f(j) tokom ovog prolaza, ako nije 0
    if P[j] == P[k]:  # k + 1 karakter se poklapa do sad
      fail[j] = k + 1
      j += 1
      k += 1
    elif k > 0:       # k prati šablon poklapanja
      k = fail[k-1]
    else:             # nije pronađen pogodak počevši od indeksa j
      j += 1
  return fail
```